

Népfőiskola: szolgáltatás vagy szolgálat?

Gondolatok a templomban

Újra – mint mindig, ha nem valamilyen sürgősen megoldandó feladatra gyűlünk össze – előkerült az örök kérdés: közérdekű szolgáltatásra vállalkozó nonprofit szervezet vagyunk, vagy hasonló belső motivációjú személyiségeket eszmei közösségbe tömörítő mozgalom? Most azonban nem a „nagy” – nem-formális felnőttképzési intézményként regisztrált – népfőiskolai szervezetek és a „kis” – klubszerűen működő – közösségi-művelődési szerveződések létfeltételeinek különbözőségéről volt szó, hanem mindenfajta közös(ségi) tevékenység céljáról, értelméről.

A civil szerepvállalás motivációit ezúttal nem a társadalom-lélektan fogalomrendszerében próbáltuk megragadni, hanem – lelkeszi inspirációra – egy átfogóbb gondolatrendszerben (melynek adott esetben durva leszűkítése lenne, ha teológiai neveznénk). Általános emberi (ha tetszik antropológiai) igazságot gondolhattunk tovább a szószékről elhangzó evangélium-részlet és az abból kibontott – messze nem rutinszerű – prédikáció nyomán. Mely ékes szóval bizonyította, hogy ugyanarról a valóságról többféle nyelven lehet igazat szólni.

Hogy világos legyen, miről beszélek, idéznem kell magát az evangéliumi részletet, s bizonyos vagyok benne, hogy ha az idézet kissé terjedelmes is, magáért beszél, lehetővé téve a tudósító számára, hogy saját szavaiból kevesebbel terhelje az Olvasót.

Márk evangéliumának 10. részében, útban Jeruzsálem felé Jézus harmadszor jelenti tanítványainak eljövendő szenvedéseit és majdani feltámadását, Isten országának eljövételét. Ekkor következik az alábbi párbeszéd. (A bibliai versszerkezetet a könnyebb követhetőség érdekében feloldotta e sorok írója.)

„És hozzájárulának Jakab és János, a Zebedeus fiai, ezt mondván: Mester, szeretnők, hogy amire kérünk, tedd meg nekünk.

Ő pedig monda nekik: Mit kívántok, hogy tegyek veletek? Azok pedig mondanak néki: Add meg nekünk, hogy

egyikünk jobb kezed felől, másikunk pedig bal kezed felől üljön a te dicsőségben.

Jézus pedig monda nekik: Nem tudjátok, mit kértek. Megihatjátok-é a pohárt, amelyet én megiszom; és megkeresztelkedhetek-é azzal a keresztséggel, amellyel én megkeresztelkedem?

Azok pedig mondanak néki: Megtehetjük. Jézus pedig monda nekik: A pohárt ugyan, amelyet én megiszom, megisszátok, és a keresztséggel, amellyel én meg-

keresztelkedem, megkeresztelkedtek; de az én jobb és bal kezem felől való ülést nem az én dolgom megadni, hanem azoké lesz az, a kiknek elkészítetted.

És hallván ezt a tíz tanítvány, haragudni kezdének Jakabra és Jánosra.

Jézus pedig magához szólítván őket, monda nekik: Tudjátok, hogy

azok, akik a pogányok között fejedelmeknek tartatnak, uralkodnak felettök, és az ő nagyjaik hatalmaskodnak rajtok.

De nem így lesz közöttetek; hanem aki nagy akar lenni közöttetek, az legyen a ti szolgátok; és a ki közületek első akar lenni, mindenkinek szolgája legyen.

Mert az embernek Fia sem azért jött, hogy néki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon, és adja az ő életét váltságul sokakért.”

Megszívlelendő tanítás. Érdemes lenne megfontolni a képviseleti demokráciák korában is...

Talán épp ezért idézte föl a kisoroszi református gyülekezet lelkésze, a Makkai Sándor Protestáns Népfőiskolai Egyesület elnöke a Budapest Környéki Népfőiskolai Szövetség kétnapos – szakmai és ünnepi – rendezvényébe illesztett istentisztelet alkalmát megragadva...

De ha hivatásos képviselőink tekintetében (nem csupán a választottakat, hanem mindenféle „közszolgát” értve) túlzott követelmény volna is ez, a civil társadalom valójában altruista motivációk alapján működik – sugallta a prédikáció. De nem csak sugallta, ki is mondta – és itt illeszkedett egyértelműen az istentisztelet a népfőiskolai rendezvénybe.

Általános emberi (ha tetszik antropológiai) igazságot gondolhattunk tovább a szószékről elhangzó evangélium-részlet és az abból kibontott – messze nem rutinszerű – prédikáció nyomán. Mely ékes szóval bizonyította, hogy ugyanarról a valóságról többféle nyelven lehet igazat szólni.

Am a civil identitás erősítésén kívül (legalább) még egy fontos emberi üzenete volt az igehirdetésnek. Az ihletett prédikátor bibliai toposzokból mai szemlélettel és nyelven szerkesztett példabeszéddel készítette további elmélyült gondolkodásra hallgatóságát. Eszerint egy gyülekezet új lelkészt akar választani és e célból tucatnyi jelentkezőt hallgat meg a presbitérium. Ádámtól kezdve Ábrahámon, Noén, Józsefen, Mózesen, Dávid és Salamon királyokon, prófétákon és apostolokon át csupa szent és kanonizált személy alkalmasságát vizsgálja. Természetesen mindegyiküknek megvannak a maguk (közismert) pozitívumai, de valamennyiük élettörténetében és karakterében találhatók bizonyos (szintén közismert) aggályos pontok is. Így a gyülekezet bizony lelkész nélkül marad... Hacsak nem jutnak a bírálók arra a belátásra, hogy mindannyian emberek vagyunk, ilyen és olyan tulajdonságokkal, életünk során szerzett érdemekkel és elkövetett botlásokkal, s ha lehetséges ítéleteinket előítéletekként emeljük magunk és embertársaink közé, közösségeink cselekvésképtelenné válnak és széthullanak. Ha működőképes társadalomban akarunk élni, lehetséges partnereinknek legalább a minimális bizalmat előlegeznünk kell, s a továbbiakban ki-ki a közös munkában felmutatott teljesítménye alapján minősüljön.

Egy jó prédikáció a maga nemében irodalom. A jó irodalmi alkotás pedig mindig sokrétű, s így többféle – egymásnak nem ellentmondó – olvasata is lehetséges. Én a fentieket olvastam ki *Makkai Lilla* népfőiskolai gondolatébresztő előadásnak (is) tekinthető prédikációjából...

Melyet figyelemreméltó adaléknak tekinthetünk ahhoz a minduntalan előtűremkedő dilemmához, hogy mi a népfőiskola: szolgáltatás vagy szolgálat (használjuk most ezt a szót mozgalom helyett)?

Kizárólagosan nyilvánvalóan most sem tudunk a kérdésre válaszolni, de közelebb jutunk a válaszhoz, ha tudomásul vesszük, hogy valódi népfőiskola ott jön létre, ahol a közösségi szolgáltatásra olyan személyek vállalkoznak, akiknek személyiségében jelen van a belső készítés a közösség szolgálatára, akik „akkor boldogok” (szerényebben szólva: akkor érzik jól magukat), ha közösen munkálkodnak valamilyen nem „hétköznapi”, egyéni boldogulásukon túli eszmei cél, a mindenkor adottnál vonzóbb jövőkép megközelítése érdekében.

trencsényi

A névtelenek társadalmi csoportja

Alapkészség fejlesztéssel az alacsony iskolai végzettségűek felzárkóztatásáért

(részlet a Magyar Népfőiskolai Társaság fejlesztési projekt tervének bevezető tanulmányából)

Bevezető

Az Új Széchenyi Terv foglalkoztatásról szóló fejezete azzal kezdődik, hogy megállapítja, az előző kormányzati politika lemondott az alacsonyan képzett emberekről.

„Lényegében az történt, hogy százmilliárdokat fizettünk azért, mert az előző kormány azt gondolta, hogy az alacsony képzettségűek nagy része képtelen aktív szerepet vállalni a társadalomban. A társadalom peremén élők foglalkoztatási problémáit fenntartó, bőkezűen diszkriminatív rendszer arra épült, hogy nincs pozitív válaszunk arra a kérdésre,

mivel járulhat hozzá a közjóhoz az alacsony képzettségű, munkaképes korú, munkával nem rendelkező 800 ezer ember.”¹

A dokumentum javaslata szerint:

- Tegyük egyértelművé, miért fontos, hogy több százezer ember újra teljes jogúan kapcsolódhasson be a társadalmi munkamegosztásba;
- Az alacsonyan képzettek foglalkoztatási problémáin bármilyen munkalehetőség javít;
- Az alacsonyan képzettek elhelyezkedését leginkább a munkahelyek hiánya gátolja;
- Az elhelyezkedés lehetőségét nagyban javíthatnák a munkaerőpiac működését gőrdülékenyebbé tevő tevékenységek;

- A munkaügyi döntéseknél a munkaerőpiacon kívüliek érdekeit jobban figyelembe kell venni;
- A foglalkoztatáspolitikai céljainak nagyobb figyelmet kell kapniuk.

A teendők sorára tesz javaslatot a tervezet:

- Fejlesztési források megfelelő célzása pld. az alapkészségek fejlesztésre
- Az alacsonyan képzetteket foglalkoztató vállalkozási formák ösztönzésére (mint a közmunka, vagy a védett piaci foglalkoztatási formák, mint a szociális szövetkezet)
- A munkanélküli csoportok élethelyzetéhez jobban illeszkedő foglalkoztatási formák kialakításának ösztönzése.
- A legális foglalkoztatást könnyítő, ösztönző szabályozási és adórendelkezések bevezetése.

¹ Új Széchenyi Terv